

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/3781,Wyklad-dr-Jacka-Woloszyna-Walczyz-o-dusze-mlodziezy-zmagania-Zwiazku-Mlodziezy-P.html>
26.03.2026, 15:58

Wykład dr. Jacka Wołoszyna „Walczyć o dusze młodzieży - zmagania Związku Młodzieży Polskiej z Kościołem Katolickim na Lubelszczyźnie 1948-1957” - Lublin, 27 października 2009

27.10.2009

27 października o godz. 12.00 w ramach seminarium otwartego z historii najnowszej miał miejsce wykład dr. Jacka Wołoszyna nawiązujący do jego najnowszej książki [„Walczyć o dusze młodzieży» - zmagania Związku Młodzieży Polskiej z Kościołem Katolickim na Lubelszczyźnie 1948-1957”](#). Spotkanie odbyło się w sali konferencyjno-wystawienniczej lubelskiego oddziału IPN (ul. Staszica 22A).

W „walce o dusze młodzieży” stanęły naprzeciw siebie dwa podmioty, mające niezwykle podobny cel. Z jednej strony Kościół katolicki dążył do utrzymania swoich wpływów w środowiskach młodzieżowych, z drugiej o przechwycenie sympatii dzieci i młodzieży starały się władze komunistyczne, a dokładnie ich młodzieżowa emanacja, jaką w latach 1948-1956 był Związek Młodzieży Polskiej. Zmonopolizował on właściwie - na wzór sowieckiego Komsomołu - cały proces wychowania młodych Polaków, dążąc m.in. do dokonania zmiany ich mentalności. Po „obróbce” w ZMP młody człowiek miał uznać Kościół katolicki za przeszkadzający w „modernizacji” zastanej rzeczywistości element „umierającego świata” oraz zrozumieć, że realizacja projektu „lepszego przyszłości” będzie możliwa jedynie we współpracy z komunistami.

Pierwszym celem władz komunistycznych było zatem zachęcenie dzieci i młodzieży do wstąpienia w szeregi Organizacji Harcerskiej i ZMP lub - przynajmniej - do skorzystania z zaproponowanej przez te podmioty oferty spędzenia wolnego czasu. Następnie winno dojść do przemycenia w ramach rozrywki odpowiednio spreparowanych treści propagandowych (chodziło m.in. o zwalczanie tzw. idealistycznego światopoglądu, utożsamianego w pismach oficjalnych z religijnym). Młodzi ludzie mieli zrozumieć, że Kościół katolicki stanowi „starą instytucję siejącą fałszywy pogląd na świat” we wszystkich dziedzinach życia oraz realizującą - przez swoją hierarchię - „antypolskie” cele polityczne. Kolejny etap winien obejmować odrzucenie nie tylko Kościoła jako instytucji, lecz również przeniesienie tego sposobu jego postrzegania na głoszone przez duchowieństwo zagadnienia dogmatyczne.

W swoich zmaganiach z Kościołem katolickim ZMP miał wsparcie kierownictwa partii i państwa wraz z całym zapleczem represji. Często zatem współpracował z aparatem represji, który wykorzystywał chociażby „najbardziej pewny aktyw” do obserwowania katechetów, nauczycieli i uczniów. Czasami „specjalnie podebrani” zetempowcy realizowali ubeckie scenariusze, przyczyniając się do usuwania ze środowisk młodzieżowych osób uznanych za niepożądane - katechetów lub doświadczonych nauczycieli. Sam udział UB powinien jednakże pozostać ukryty (wydarzenia miały wyglądać na realizowane bezpośrednio z inicjatywy młodzieży).

Z drugiej strony autor ukazuje postawy części kleru, która umiała przystosować się do nowych okoliczności i nadal prowadzić działalność duszpasterską i społeczną wśród młodego pokolenia. Księża ci uczyli przede wszystkim przywiązania do katolicyzmu, próbując pośrednio neutralizować wpływy ZMP. Bardzo ważne było przygotowanie lekcji religii i objęcie tą formą nauczania jak największej liczby młodzieży. Duchowni organizowali także zawody sportowe i kółka czytelnicze. Starali się uczulić dorosłych na antyrelijijną rolę ZMP.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

